

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на Бинка Иванова Котетерова-Добрева,
докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Музика”
при Факултета по изкуствата към
Югозападния университет „Неофит Рилски” -
на тема: **„Модел за обучение в областта на българския песенен фолклор
на деца от 4 до 14 годишна възраст”** –
за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

Рецензент: доц. д-р Мария Горанова Горанова, катедра „Музика”,
Факултет по изкуствата, Югозападен университет „Неофит Рилски”

Авторът на предложения дисертационен труд Бинка Иванова Котетерова - Добрева е завършила АМТИИ – Пловдив през 1983 година със специалност „Народно пеене“ и „Дирижиране на народни хорове и ансамбли“. От 1979 до 1993 е работила последователно като артист – хорист и солист на ДА „Тракия“ и ДА „Филип Кутев“. От 1993 до днес е в редиците престижния вокален ансамбъл „Мистерията на българските гласове“. Като част от този колектив и като солист е имала изяви в много градове на България, Европа, Северна и Южна Америка, Азия. Вокалният ансамбъл е изнасял концерти в зала „България“ и зала №1 на НДК, както и в едни от най-престижните световни сцени като „Роял фестивал хол“ – Лондон, „Ейвъри Фишър хол“, „Линкълн център“ и „Метрополитен опера“- Ню Йорк, „Кенеди център“ – Вашингтон, Концертгебау – Амстердам и др. Едновременно с това тя е преподавател по народно пеене в 144 – то СОУ – гр. София, а от 2010 година и хоноруван преподавател в катедра „Музика” при ФИ на ЮЗУ „Неофит Рилски”. Носител е на златни медали още от първите съборите „Агликина поляна” (1968г.) и в Копривщица (1976г.)

Разработката съдържа 117 страници обособени в 3 глави. Използвани са 41 източника на кирилица. Отделно, в друго книжно тяло са представени 7 приложения от общо 124 страници.

Икономическата стагнация през последните години на преход ни направи свидетели на голям по мащабите си миграционен процес от селата и малките градове, към чужбина или към по-големите окръжни центрове в страната. Все по-трудно могат да се посочат семейства в които е още жива традицията да се предават от поколение на поколение уменията за пеене на български народни песни. В такива периоди, като защитен механизъм се засилва интереса към фолклорните обичаи и богатото песенно наследство на нацията ни. Разкриване красотата и

многообразието на българския песенен фолклор, изграждане овладяването на специфичните умения при неговото изпълнение е една от основните задачи на вокалните педагози - специалисти в този жанр. Още по-убедителни в музикалното обучение и възпитание на подрастващите са те, когато въздействат и с личният си пример като изявени и утвърдили се изпълнители. Бинка Добрева е от малкото педагози – изпълнители и пропагандатори на българската народна песен, която се заема подробно да изложи методите си на работа с подрастващите. Резултат на тази нейна научнопрактична дейност е настоящия дисертационен труд в който авторката анализира необходимостта, възможностите и начините за изграждането на тристепенен модел на обучение. Липсата на подобни теоретични разработки, прави **темата на дисертационния й труд особено актуална и навременна.**

Като утвърден изпълнител и дългогодишен вокален педагог, авторката логично е стигнала до извода за необходимостта от практически доказан и научно обоснован модел за целенасочено изграждане на специфичните вокални умения у децата в областта на народното пеене. В този аспект са логично и **правилно са формулирани целта и задачите на доктората.**

В направения подробен литературен обзор, Бинка Добрева показва много добра **осведоменост относно състоянието на разработвания от нея проблем.** Тя не само прави обстоен преглед на публикуваните трудове, но към всеки от тях добавя коментар съобразно практическата им насоченост и целта на разработката. Понякога е аргументирано доста критична, но винаги с дължимото уважение към авторите. В тази част от изследването, тя не пропуска да отбележи заслугите и успехите в педагогическата дейност на известни народни певци – вокални педагози - нейни колеги, с които тя е контактувала в различни периоди от време и с чийто методи на работа е детайлно запозната.

Още преди да пристъпи към същинската част от дисертационния си труд, Бинка Добрева извежда някои основни педагогически постулати, които макар и теоретично известни, са често пренебрегвани в практическата дейност, и до чиято необходимост тя е стигнала и по емпиричен път. Това са:

- съобразяването на репертоара по сложност и стилистика с индивидуалните особености на детската психика и възможностите на детския глас;
- използване мотивацията на децата за получаване на стойностно музикално обучение и възпитание , включващо и необходимата за целта нотна грамотност;
- целенасочено обучение в адекватно сценично поведение съобразено емоционалното послание на всяка една песен.

Позовавайки се на дългогодишния си опит, авторката подробно и в детайли описва методите за формиране, развитие и опазване на детските гласове, както и възможностите за изграждането на по-траен интерес и любов към българския песенен фолклор. За различните възрастови групи тя предлага примерни народни песни, които градира по трудност. По този начин спазва един от водещите принципи в съвременната музикална педагогика, а именно, натрупването и развитието на конкретните уменията и навиците да става чрез подходящо подбран и използван стойностен музикален материал. Тук искам да се спра по-подробно именно на тези примерни песенни образци - повече от 100 на брой, които докторантката е приложила в отделно книжно тяло и към които непрекъснато прави препратки описвайки в детайли методите си на работа, като част от един цялостен модел за обучение. Адмиравам три от начините по които са ситуирани песните освен че са разделени поотделно за различните възрастови групи:

1. всички са дадени в оригинал – така както са взети от сборниците;
Тъй като не винаги амбитусът им отговаря на диапазона на съответния детски глас, Б. Добрева на много места в разработката си указва задължителното им транспониране.
2. на по-голяма част от тях е записано от коя фолклорна област са;
Изучавайки тези песни, малките певци натрупват музикално слухови, а чрез нотния текст и визуални представи за характерните особености на съответните области.
3. посочено е името на народната певица/певец в чийто репертоар могат да се открият различните образци. Това е пример за професионална коректност и колегиален жест към над 25-те изпълнители и пропагандатори на фолклорното ни богатство. Конкретната информация има и своята възпитателна и образователна цел, като дава възможност на учениците чрез интернет и различни звуконосители да се запознаят по-подробно с майсторството, творческите изяви и натюрела на тези изпълнители. А това е и още един повод да се потопят в музикалното ни фолклорно богатство.

Вече подчертах, че за Б. Добрева определянето на подходящ репертоар е част от ефективността във вокалното обучение. В цялата си разработка тя демонстрира изключително добро познаване на българския песенен фолклор, който използва пълноценно като средство за изграждане не само на конкретни умения и певческо усъвършенстване, но и за цялостното музикално-художествено развитие на своите възпитаници. Точно в началното обучение на малките певци от първостепенно значение са умението, осведомеността и професионализма на преподавателя, който знае не само как, по какъв начин, но и с какъв материал, колко дозирано и

с какви прийоми да преведе ученика си до изпълнение, от което той самия ще изпита удоволствие.

Затова съм убедена, че големите достойнства на настоящия докторат са точно в неговите **научноприложни приноси**, а именно:

1. Подробно разработен и практически изпробван тристепенен модел за музикално обучение и възпитание на подрастващите в областта на българския песенен фолклор. Неговото създаване не е плод на компилация от теоретични разработки, нито произтича само от опита. Дисертантката посочва опорите на които е градила тезата си, като ги е групирала в шест големи сегмента от научни, научнопрактически, теоретикоприложни и емпирични изследвания.(115стр.)

2. Насоките за работа, ясно и подробно изяснени в доктората, могат да се ползват от вокалните педагози, преподаващи народно пеене не само за специализираното обучение на малките ученици, но и за всички които имат желание да пеят български фолклор.

3. Най-голямото доказателство за ефективността на описания модел са многото призови места на международни и национални фестивали-конкурси, присъдени на ученици на Бинка Добрева, обучавани с тези методи.

Необходимо е да подчертая, че **дисертационния труд, както и изнесените в него приноси, безсъмнено са лично дело на дисертантката.**

Голяма част от дисертационния труд е публикувана. Раздели от него са станали достояние на вокални педагози и професионални музиканти на такива големи форуми като: „Академични пролетни четения – 2012“ в НМА „Проф.Панчо Владигеров“, Седма научна конференция за докторанти с международно участие в НБУ, както и чрез отпечатаните брошури за летните академии „Огънят на Орфей“ с. Широка лъка през 08. 2011 и 2012 години, където Б. Добрева води майсторски класове.

Авторефератът, като структура и съдържание отговаря напълно на представената разработката. Посочените в него научноприложни **приноси** са убедително изложени и **имат значимост** за развитието на вокалноизпълнителското обучение на децата, изучаващи народно пеене

Целия текст на доктората се чете леко. С многото конкретни примери и напътствия, той увелича, особено ако четящият е професионално ангажиран с проблема. Навсякъде ясно личи личният изпълнителски, музикантски и преподавателски опит на авторката. Убедена съм, че информацията, идеите и методите на работа които дава Бинка Добрева ще бъдат ползвани в бъдеще от много вокални педагози.

Длъжна съм да отбележа, че на места разработката има нужда от редакторска намеса. Понякога липсва точност в изказа, на места съществуват и внезапни „превключвания“(стр.58).За мен беше любопитно

да разбере, че едно шестгодишно дете –Донко Марков може да изпълнява сложните песни на Недялка Керанова(стр.25), но този уникален факт увисва, защото не се дават никакви допълнителни сведения за това дете и кога е направена тази констатация. Трудно ми е да приема изречение „*транспонирам я (песента) три тона в низходяща посока*”(50стр.) и т. н. Правя тези забележки, защото препоръчвам трудът да бъде публикуван и то задължително с приложения песенен материал, за да стане достояние на многото музикални педагози, интересувачи се от песенното ни фолклорно наследство.

Имам въпрос към авторката относно уменията на децата да пеят песни в неравноделни метруми. Беше ни въвеждано, че характерната за българския фолклор неравноделност ни е „генетически” заложена. В моята практика съм попадала на деца, а сега и на студенти (предимно от Педагогическия факултет) които трудно учат такива песни и те звучат при тях така, като че ли се пеят от небългари. Имало ли е при нея подобни случаи и успявала ли е да се справи с този проблем?

След всичко изложено от мен до тук, **убедено предлагам на уважаемите членове на Научното жури въз основа на дисертационния труд „Модел за обучение в областта на българския песенен фолклор на деца от 4 до 14 годишна възраст”, да присъди на докторантката Бинка Иванова Котетерова-Добрева, образователната и научна степен „доктор”.**

20.02.2013 год.
София

Рецензент:
/доц.д-р Мария Горанова/